

Kostanecki, Stanisław

Nieznane listy Józefa Ignacego Kraszewskiego w Bibliotece im. Zielińskich Tow. Naukowego Płockiego

Notatki Płockie 8/24, 20

1963

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

NIEZNANE LISTY JÓZEFA IGNACEGO KRASZEWSKIEGO

W BIBLIOTECE IM. ZIELIŃSKICH TOW. NAUKOWEGO PŁOCKIEGO

W dziale rękopisów Biblioteki im. Zielińskich Tow. Nauk. Płockiego znajdują się dwa nie drukowane dotąd własnoręczne listy Józefa Ignacego Kraszewskiego.

Listy te, pisane na kartkach papieru o wymiarach 22×14 cm., liczą po 4 strony, przy czym tylko po 2 strony są zapisane. Koperty listów nie zachowały się, udało się jednak ustalić pewne dane, dotyczące ich odbiorców.

List pierwszy, datowany dnia 16 maja 1871 r., był pisany na papierze z ukośnym nadrukiem: Tydzień. W roku 1870 i do połowy 1871 Kraszewski wydawał i redagował w Dreźnie „Tydzień polityczny, naukowy, literacki i artystyczny”¹⁾.

Jak z listu wynika zwrócił się do niego o współpracę redaktor „Gazety Kieleckiej”²⁾. Był nim Leon Gautier (1827 — 1873), syn Franciszka, jednego z organizatorów powstania Kościuszkowskiego. Leon Gautier³⁾ po ukończeniu szkół w Warszawie był naczelnikiem oddziału administracyjnego w urzędzie gubernialnym w Płocku, a od 1862 r. — naczelnikiem powiatu kieleckiego. Wobec rusyfikacji urzędów — przeszedł do innej pracy. M. inn. założył pierwsze czasopismo w Kielcach: „Gazetę Kielecką”. Od 1. X. 1870 r. był jej redaktorem, a później od 1871 r. aż do śmierci również wydawcą. Gautier był zdolnym działaczem społecznym, lecz musiał borykać się z trudnościami finansowymi, toteż chcąc zapewne podeprzeć swe czasopismo zwrócił się do Kraszewskiego o współpracę. W odpowiedzi redaktor „Tygodnia”, wyrażając swą życzliwość dla czasopism regionalnych, obiecał nadesłanie korespondencji w niedalekiej przyszłości. Oto tekst listu, ofiarowanego w okresie międzywojennym Bibliotece im. Zielińskich przez Janinę Duczymińska:

„Wielmożny Panie dobrodziej! ”

Z prawdziwym zaniemnutym oczekuję łaskawej obietnicy przesłania Gazety Kieleckiej, redagowanej przez WPana Dobrodzieja, o której z numerów widzianych w bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie powziąłem jak najlepsze wyobrażenie. Taka decentralizacja dziennikarstwa ze wszęch miar sprawie oświaty ogólnej jest pożądaną i każdy z nas szczerze życzyć musi powodzenia. W tej chwili Szanowny panie, póki po ciężkich przejściach i dotkliwych próbach nie odetchnę, nie jeszcze przyrzec nie mogę, lecz, gdyby nazwisko nie ściągnęło jakiej nieprzyjemności, a rzecz panu pożyteczną się zdała, w przyszłości nie dalekiej mógłbym się przy-

służyć jakim listem z Niemiec lub czemś podobnym.

Serdeczne dzięki za uprzejme wyrazy listu, racz pan dobrodziej przyjąć i zapewnienie szacunku z jakim miło mi zostawać WMPana dobrodziejza sługą najniższym

JIKraszewski

d. 16 Maja 1871”.

Drugi list Kraszewskiego jest związany z jego dziełem historiograficznym: „Polska w czasie trzech rozbiorów”⁴⁾ wydanym w Poznaniu w latach 1873 — 1875. W pracy tej opierając się na błędnym materiale podał omyłkowo, że wśród posłów sejmowych, będących na żoździe carycy, znajdował się Dziewanowski. Wywołało to protest członków tej rodziny, osiadłej na Mazowszu i w Ziemi Dobrzyńskiej, a chlubiącej się świetnymi tradycjami patriotycznymi i wojskowymi z czasu walk o wolność za Kościuszki i Napoleona. W odpowiedzi Kraszewski wyraził swe ubolewanie i do listu załączył 4 kartki drukowanego sprostowania, dołączonego jako dodatek do tomu III „Polski w czasie trzech rozbiorów”. W sprostowaniu stwierdzono i uzasadniono, że ów poseł nazywał się Drewnowski, a nie Dziewanowski.

Oto tekst listu Kraszewskiego do nie zidentyfikowanego członka rodziny Dziewanowskich:

„Przesyłając przy niniejszem. ułożone przeze mnie sprostowanie do Tomu III. Polski, wiernie podług notatki, mi udzielonej skreślone najmocniej upraszam i upoważniam JWPana Dobrodzieja, zmodyfikować je, poprawić, zmienić, jak uznasz właściwem.

Jednocześnie piszę do Żupańskiego o wydrukowanie dodatku, który żadnych za sobą kosztów pociągnąć nie może.

Jeszcze raz wyrażając żal mój z tego powodu, żem mimowolną przykrość Mu wyrządził, proszę przyjąć wyznanie najgłębszego szacunku i poważania z jakim zostaje JWPana Dobrodzieja sługa najniższy

JIKraszewski

d. 25 sierpnia 1875

Drezno.”

PRZYPISY

- 1) Estreicher. Bibliografia polska XIX w. T. IV, str. 548
- 2) Jak wyżej T. II, s. 20
- 3) J. Nowak — Dłużewski. Polski Słownik Biograficzny T. VII, s. 310.